

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyön annetun lain muuttamiseksi. Muutosten perusteella esitetään vapaan sivistystyön opintojen tallentamisesta Koski-rekisteriin. TEM pitää pyrkimystä oikeansuuntaisena ja kannatettavana. Seuraavassa lausunnossa ministeriö tuo esiin joitain näkökohtia, joihin se toivoo kiinnitettävän huomiota jatkovalmistelussa.

Perustelumuistiossa todetaan, että vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo kuitenkin osallistujille monenlaista osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulisi helpottaa ja parantaa. Samassa yhteydessä mainitaan hallitusohjelmaan kirjattu jatkuvan oppimisen uudistus, jota valmistellaan laajapohjaisesti OKM:n johdolla ja TEM:n aktiivisella osallistumisella. Jatkuvan oppimisen uudistamiseksi hallitusohjelmassa linjataan mm. siitä, että osaamisen tunnistamista ja tunnustamista kehitetään.

Esityksessä todetaan huomionarvoisesti, että koska aikuisväestön koulutuksesta suuri osa toteutuu vapaassa sivistystyössä, ei nykyistä tilannetta, jossa vapaassa sivistystyössä saavutettua osaamista ei tallenneta Koski-tietovarantoon, voida pitää toivottavana

**

Koski-tietovaranto edistää jatkuvaa oppimista tukemalla kansalaisia opintoihin hakeutumisessa, opintojen suorittamisessa, työmarkkinoille sijoittumisessa ja työnhaussa. Lisäksi se helpottaa opintoihin liittyvien etuuksien hakemista ja parantaa tietojen käytettävyyttä ja vähentää päällekkäistä tiedonsiirtoa. Tämä tehostaa viranomaisten toimintaa ja helpottaa kansalaisten sähköistä asiointia. Tietovarantoon voidaan tallentaa tietoja niin rajapinnan kautta automatisoidulla tiedonsiirrolla oppilaitoksen opintohallintojärjestelmästä kuin manuaalisesti erillisen käyttöliittymän kautta.

Työmarkkinoille sijoittumisessa, kohtaannon edistämässä ja työnhaussa todennetulla osaamisella ja MyDatalla on huomattava merkitys. Tässä tapauksessa avainasemassa on se, miten mahdollistetaan yksilön suostumukseen perustuva omien tietojen jakaminen. TE-toimisto käyttää työnhakijan ammatilliseen osaamiseen liittyviä tietoja työnvälityksessä ja arvioidessaan työnhakijan tarvitsemia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyvän yleisen kehityksen myötä muun kuin työkokemukseen ja esimerkiksi suoritettuun tutkintoon liittyvän ammatillisen osaamisen merkitys tulee kasvamaan. Hallitus on myös päättänyt niin sanotun pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin käyttöönotosta. Malli tulee entisestään korostamaan työnhakijan yksilöllisiä ominaisuuksia työnhakussa ja sen tukemisessa.

**

Esityksen tavoitteena on saada vapaassa sivistystyössä hankittu, vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukainen, muu kuin tutkintotavoitteinen osaaminen näkyväksi säätämällä mahdolliseksi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa hankitun osaamista kuvaavien suoritustietojen vieminen Koski-tietovarantoon. Vapaassa sivistystyössä järjestettävä vapaatavoitteinen tutkintoon johtamaton opiskelu tuo osallistujille monenlaista työelämässä ja vapaa-ajalla tarvittavaa osaamista, jonka tunnistamista ja tunnustamista tulisi helpottaa ja parantaa.

Kuten todettua, tavoite tehdä vapaassa sivistystyössä hankittu osaaminen näkyväksi, on erittäin kannatettava. Näkyvyys ei itsessään kuitenkaan edistä Koski-rekisteriin tallennettavan tiedon hyödynnettävyyttä, mikäli hallituksen esityksen mukaisesti viranomais- ja tilastointikäyttöä koskeva mahdollisuus tietojen luovuttamiseen rajataan pois. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää ongelmallisena sitä, että esityksessä tarkoitettuihin opinto-suoritustietoihin ei sovellettaisi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momenttia tietojen luovuttamisesta tietovarannosta. TE-toimistot tarvitsevat jo nykyisin tietoja työnhakijaksi ilmoittautuneen henkilön ammatillisesta osaamisesta, työhistoriasta ja koulutuksesta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) perusteella tiedot kysytään työnhakijalta itseltään. TE-toimistolla on kuitenkin oikeus saada tiedot myös valtion viranomaisilta ja oppilaitoksilta. Koski-rekisteristä ei nykyisin tuoda tietoja suoraan TE-toimiston asiakastietojärjestelmään.

Uudistuksen ilmeinen potentiaali hyödyntää yksilöä työmarkkinoilla ei TEM:n näkökulmasta toteudu, mikäli tiedon käytön viranomaistarpeita ei huomioida. Esityksen kirjaus siitä, että lakimuutoksesta hyötyisivät myös oppilaitokset ja työelämä sekä edelleen yhteiskunta, jää tästä syystä pelkäksi oletukseksi.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

-

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuoritustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Esityksen mukaan viranomaisten ei arvioida hyötyvän tietovarantoon tallennetuista vapaatavoitteisten opintojen tiedoista merkittävästi. Työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä ongelmana, että vapaan sivistystyön opintojen rekisteriin merkityt tiedot perustuisivat opiskelijan pyyntöön, eivätkä tiedot sen vuoksi olisi täysin kattavia. Ministeriö pitää kuitenkin tärkeänä periaatetta, että yhteen rekisteriin merkityt tiedot olisivat myös muiden viranomaisten käytettävissä. Jos tässä vaiheessa tehdään ratkaisu siitä, etteivät tiedot ole muiden viranomaisten käytettävissä, ratkaisua lienee vaikea muuttaa myöhemmin, koska opiskelijoille olisi tässä tilanteessa annettu puutteellista tietoa siitä, mihin rekisterin tietoja tullaan käyttämään.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

-

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

-

Muut kommentit

-

Pihlman Marja-Riitta
TEM

Kuoppala Mikko

